

حدود دوماه پیش ارنستو لاکلاو در سفری به اسپانیا در شهر سیویل در گذشت. لاکلاو یکی از مهم‌ترین متفکران معاصر بود که بیش از همه به‌واسطه نظریه پوپولیسم‌اش شهرت یافت. پوپولیسم در نظر به سیاسی قرن بیستم معنایی دارد به کل متفاوت از آنچه در اینجا می‌شناسیم. به‌زم لاکلاو، تلاش برای تعمیم پوپولیسم با ارایه ویژگی‌های مشترک مجموعه‌ای از جنبش‌ها که پوپولیستی تلقی می‌شوند دوری باطل است. او تحلیل خود را از پوپولیسم با این نکته آغاز می‌کند که این مقوله اساسا مفهومی قِرار و ظاهرا تناقض‌آمیز دارد و در نهایت معتقد است پوپولیسم نه نوع ویژه‌ای از جنبش سیاسی بلکه ناب‌ترین شکل امر سیاسی است و هنگامی رخ می‌دهد که مجموعه‌ای از خواسته‌های دموکراتیک ویژه (امنیت اجتماعی، بهداشت، خدمات، مالیات‌های کمتر، صلح و…) زنجیروار در مجموعه‌ای از هم‌ارزی‌ها تنیده می‌شوند، زنجیرهای که مردم را به عنوان سوژه جمعی سیاسی تولید می‌کند. آنچه در پی می‌آید آخرین مصاحبه لاکلاو است با La Nación که به صورت تلفنی انجام شده و در آن او از ملاقاتش با کریستینا کیرچنر رییس‌جمهور کنونی آرژانتین سخن می‌گوید:

ک شما به رویای هر روشنفکری دست یافته‌اید و یک رییس‌جمهور طرف‌مشورت‌تان قرار داده…
بله، در حقیقت با من مشورت شد. من رابط‌های صریح و صمیمی با روسای‌جمهور اخیر آرژانتین داشتم. **ک** ارتباط‌تان با کریستینا کیرچنر چگونه است؟ چند بار در سال او را می‌بینید؟

همه اینها اسطوره‌پردازی است. من کریستینا کیرچنر را سه، چهار بار دیدم و رابطه بسیار صمیمانه‌ای داشتیم. آخرین‌بار سال ۲۰۱۲ بود. حرف‌های ما مربوط بود به وضعیت سیاسی در آمریکای لاتین و یک‌جا هم تفننی بحثی نظری راجع به آلتوسر داشتیم. راستش از ارتباط با او خیلی خوشحالم، و بیش از آن از برنامه حکومتی او. **ک** آیا نقشی شبیه معلم‌رخانه برای او دارید یا صرفا ایده‌هایتان را با هم در میان گذاشتید؟

من معلم او نیستم. فقط تبادل‌آرا کردیم. همین. از آن به بعد، رسانه‌ها مرتب انواع و اقسام مزخرفات ساختند و پرداختند. حتی گفتند من نظریه‌پرداز برنامه حکومتی فعلی در آرژانتین‌ام، که مطلقا این‌طور نیست.

ک برخی می‌گویند شاید هم این عنوان را از سر تواضع رد می‌کنید تا به خودتان غره نشوید…

خب، از این نظر خودبستگی بیجا ندارم. کار من برای همه نسل‌هاست: خودبستگی من در سطحی کاملا متفاوت است… **ک** شما در سال ۲۰۰۵ کتاب «درباب عقل پوپولیستی» را نوشتید و در آن نقشی محوری به رهبر یک جامعه دادید. داشت‌م به چاوز، نستور کیرچنر، کریستینا کیرچنر و لولا داسیلوا فکر می‌کردم و مشکلات جسمی و بیماری‌هایی که همه آنها دارند. از خودم پرسیدم که آیا پوپولیسم تکلیفی فوق‌بشری بر دوش مسئول نمی‌گذارد…

البته که نقشی فوق‌بشری به می‌دهد. ولی وی چون انسانی عادی است در اینجا هم مثل همیشه انسان‌بودن او محدودیتی است بر آنچه او می‌تواند انجام دهد.

ک شاید هم گفتار نامادین و گفتار پزنسکی‌گاه با هم تضادمی افند…

به زبان روان‌گوی، می‌توان گفت، عدم تناهی وظیفه و توانایی حامل آن وظیفه غالبا در رابطه پیچیده‌ای با هم قرار می‌گیرند.

آخرین گفت‌وگوی ارنستو لاکلاو

کار من برای همه نسل‌هاست

ترجمه: رحمان بوذری

ک خب اینجا به نکته اصلی رسیدیم: آیا حکومت کریستیناکیرچنر پوپولیستی است؟
معتقدم حکومت کریستینا کیرچنر بیشتر در مقام‌نظر و ادعا پوپولیستی است اما به لحاظ اعمال و کردارش چندان پوپولیستی نیست. او به دلایل تاریخی هر گز نمی‌تواند یک رهبر پوپولیست باشد، به‌معنایی که خوان پرون پوپولیست بود. او گهگاه بیشتر متکی است به مذاکره با بخش‌های مختلف جامعه‌مدنی.

ک شما می‌گویید تخاصم (آنتاگونیسم) ضروری است. تا کجا و چه زمانی تخاصم به خشونت تبدیل می‌شود؟

من به نوعی تخاصم اداره‌شده معتقدم. اگر نهادهایی

ما امروز در آرژانتین خیلی با اسپانیای آن زمان فاصله داریم. ولی من معتقدم درون چارچوبی که این تخاصم را از نظر نهادی مدیریت کند، جدایی ضروری است.

ک شما از تخاصم اداره‌شده حرف زدید. در سال ۲۰۱۱، مقابل کنگره تظاهراتی بود که تصاویر روزنامه‌نگاران را بالا گرفته بودند و از عابران می‌خواستند که روی آنها تِف کنند.

از این قضیه خبر ندارم، ولی احتمالش می‌رود. وقتی نزاع شروع به گسترش می‌کند خیلی راحت نمی‌توان آن را کنترل کرد. ولی اینجاست که مسأله رهبری گروه‌ها واقعا ضرورت می‌یابد و می‌تواند بر تقابل و نزاع حد بگذارد.

ک می‌گویند کریستینا کیرچنر نشانه‌هایی از فشار روحی بروز می‌دهد. شاید ما باید رییس‌جمهوری داشته باشیم که کمتر ستیزه‌جو باشد؟

به‌لحاظ پزشکی نمی‌دانم، ولی به‌لحاظ سیاسی معتقد نیستم که او خیلی افراطی عمل می‌کند.

ک آیا الگوی شما باید بعدها عمیق‌تر شود؟

نمی‌دانم. مهم این است که این الگو منسوخ نشده. الگوی کیرچنر بازتاب مشخص بین‌المللی داشت، عقب‌نشینی از آن خطاست– اشتباهی که بعید می‌دانم او انجام دهد.

ک عقب‌نشینی از آن به چه معناست؟

اینکه شروع کنید بگویید «بله درست است، اما»، یا امتیازاتی به راست بدهید یا شروع کنید به «آری» گفتن به درخواست‌های صندوق‌بین‌المللی پول.

ک ولی حکومت همین حالا دارد به این فکر می‌کند که باز دید صندوق بین‌المللی پول از کشور را بپذیرد.

بعضی از این چیزها ناگزیر باید بگذرند، ولی معتقد نیستم به‌شیوه‌ای رخ دهند که به‌خصوص مغایر با منافع ملی باشد.

ک پذیرش آن چه معنای دیگری دارد؟

مخالفت با بازتوزیع ثروت که مستلزم تنوع‌بخشیدن به ساختار تولید است. سیاست‌های مالیاتی حکومت در مقایسه با سیاست‌های تاریخی پرون هیچ است. پرون در دهه ۱۹۴۰ و ۵۰ کل سیاست اقتصادی‌اش را بر اساس نظام اقتصادی سراپا ملی تنظیم کرد.

ک شاید شما می‌توسید حکومت شروع به عقب‌نشینی از این الگو کند، به همین دلیل است که به این قضیه اشاره می‌کنید؟

در این سن‌وسال، من از هیچ چیز نمی‌ترسم.

ک پس چرا این حرف را زدید؟

تو روان‌گویی، تو باید بگویی.

ک آیا لاکلاو جناح چپ کر بستینا کیر چنر است؟

تو چه فکر می‌کنی؟

ک من همین‌طور فکر می‌کنم.

(می‌خندد) خب، من از اینکه همان جایی باشم که او هست کاملا خرسندم.

ک آیا اینکه خاندان کیرچنر پروژه سیاسی ملی–مردمی در پیش گرفته‌اند و در عین حال انتقرد ثروتمندند دل شما را آشوب نمی‌کند.

تنها آشوبی که هست توی کیف پول من است– من هم دوست دارم همان‌قدر پولدار باشم! (می‌خندد)

ک آخرین سوال: جواب شما به آنها که می‌گویند لاکلاو راحت‌نشسته در لندن و برای آمریکای لاتین نسخه‌می‌پیچ‌چيست؟

کار من این است که روشن کنم در دنیا چه اتفاقاتی می‌افتد. صدلی راحت من در لندن همان‌قدر برای چنین کاری مناسب است که بوینوس‌آیرس یا ساوِ پائولو.

منبع: http://www.versobooks.com

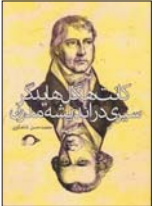
اندیشه

ریویو

میراث عصر روشنگری

تاریخ فلسفه همواره شاهد کوشش بشریت اندیشمند در شناخت جهان پیرامون بوده، اگرچه در روزگاری دراز، شناخت رابطه علت و معلولی و نسبت‌ها یا رابطه‌ها در میان پدیده‌های جهان اصلا نمی‌توانسته دست دهد زیرا دانش انسان کم‌عمق، اندیشه فلسفی سست‌بنیان و قواعد فکر و روش تحقیق متافیزیکی بود و گرایش به عینیت جهان و دیالکتیک بی‌قوه. ارسطو که غول اندیشه باستان بود، از لحاظ اندیشه بنیادی، در میان ماده‌گرایی و روح‌گرایی غوطه می‌خورده. انگونه که افق فکری و منطق او که آمیزه‌ای است از روح مشاهده و تجربه و صورت‌گرایی متافیزیکی، تا حدود دوهزار سال به این‌سو، افق علمی-فلسفی مسلط بوده است.

اما کانت نخستین فیلسوفی است که کوشید تا در دستگاه فلسفی‌اش، رابطه جهان مادی بیرونی و جهان اندیشه را به‌طور دیالکتیکی و دستگاه‌مند بسر مبنای علم زمان توضیح دهد. حتی اخلاق و سیاست هم نزد او از این دستگاه فلسفی بیرون نیست. او به‌عنوان یک فیزیکدان کوشید تا قوانین و ضرورت‌های طبیعت را کشف کند و آنها را در دستگاه خود از طبیعت واقعی جدا کرده ذهنی کند. او در حالی‌که در نقد نقل محض درباره رابطه انسان با طبیعت باور داشت شناخت ذات (یا شیء فی‌نفسه) دست نمی‌دهد در نقد عقل عملی محض درباره حقوق طبیعی فرد خصوصی باور داشت شناخت ذات دست می‌دهد. این ذات همان اراده خود قانون فرد خصوصی همچون آفریدگار است که خود، ذات آزادی و ولیت خویش است.

کانت، هگل، هایدگر (سیری در اندیشه مدرن) محمد حسن شاهکوبی
ناشر: نشانه
نوبت چاپ: ۱۳۹۳
قیمت: ۲۰۰۰ تومان

کتاب «کانت، هگل، هایدگر؛ سیری در اندیشه مدرن» با معرفی آرای این سه اندیشمند و همچنین نقبی به آرای هایدگر در «هستی و زمان» و آثار هانا آرنت و بحثی مجزا در ارتباط با رابطه فرد و اجتماع تلاش می‌کند سیر تحول تفکر غرب را از جنبه‌ای انتقادی بررسی کند. عناوین بخش اول کتاب عبارتند از: کانت و نمودشناسی (نقدی بر کتاب فلسفه کانت، بیداری از خواب دکماتیسیم، کانت و نسبت و رابطه، کانت و حقیقت و مجاز، کانت وروش مفهومی و روش تاریخی یا تجربی (شناخت فلسفی و شناخت ریاضی)، نفی و اثبات در فلسفه و پدیده‌شناسی روح، از دیالکتیک و میراث هگل پاسداری کنیم، نگاهی به کتاب هستی و زمان (هایدگر چه می‌گوید؟)، جهان‌بینی، فرهنگ و وجدان اجتماعی (رابطه فرد و اجتماع) و هانا آرنت: تحلیلگر نقّاد یا تحریف‌گر اسطوره‌پرداز؟ در بخشی از قسمت اول می‌خوانیم: «زند هگل فلسفه مظهر روح مطلق است و نه فرد فیلسوف. هرچند فیلسوف، هم ذات است و هم نموده هم فرد است و هم مطلق. و بدین‌سان پرورده روح در سیر تاریخی است و خود یک تاریخ. ولی مهم‌تر، تکامل روح در تاریخ است، همان روح پیونده که می‌کوشد تا نشان‌دهنده تکامل تاریخی اندیشه فلسفی و ذهن آدمی باشد»

در بخش دوم کتاب با مباحثی کاملاً متفاوت با بخش اول مواجه می‌شویم که در حوزه اقتصاد طرح شده‌اند و مشخص نیست جایگاه آنها در این کتاب چیست. عناوین بخش دوم عبارتند از: سرچشمه سود از کجاست؟ تنوری نرخ متوسط سود و بهای تولید، نظریه اقتصادی کینز و طرّح او در مقابله با بحران و رکود عظیم، جنگ عراق و بحران در جهان نوئولیبرالیستی-امپریالیستی.

پیشخوان

تازه‌های نشر «رخدادنو»

جماعت‌های تصویری

در رویکرد مدرن به ملت‌خواهی گرایش‌های متفاوتی دیده می‌شود. برخی بر نیروهای اجتماعی و اقتصادی در ایجاد ملت‌خواهی تکیه بیشتری می‌کنند و برخی دیگر به تاثیر انگارها و ایدئولوژی ملت‌خواهی توجه فراوان دارند. بندیکت اندرسن در کتاب «جماعت‌های تصویری» فرآیند ایجاد ملت را در دوره مدرن از منظری عمدتا فرهنگی و در پرتو نظریه تصویری بدون ملت، به‌عنوان یک جماعت انسانی، روایت و بازنمایی می‌کند. او با تکیه بر تحولات تاریخی، امکان ایجاد ملت و ملت‌خواهی را به‌طور مشخص با نشان‌دادن فروپاشی سلطه سه مفهوم دیرپانماییان می‌کند:

۱- از میان‌رفتن سلطه زبان نوشتاری برتری که به‌لحاظ هستی‌شناختی با فهم حقیقت پیوند دارد. ۲- فروریختن سازمان‌های اجتماعی پیشامدرن و ازمیان‌رفتن سلطه فرمانروایی که از دیگران متمایز و تحت تقدیری قدسی قرار دارند. ۳- ازبین‌رفتن سلطه مفهوم قدسی زمان (زمان کیهانی) که منشأ هستی و انسان را با یکدیگر گره می‌زند. آنچه سبب شد با ازمیان‌رفتن این سه سلطه دیر پا، تاثیری تعیین‌کننده در آفرینش و ابداع ملت و ملت‌خواهی گذارده شود، عبارتی است که اندرسن آن را چاپ تجاری می‌خواند. یعنی بخش اطلاعات و آگاهی‌ها و ایده‌ها از طریق متون چاپی، در قالبی تجاری و در سطحی وسیع، نظریه «جامعت تصویری» هنوز هم در زمره تاثیرگذارترین نظریات در مورد ملت و ملت‌خواهی است. فهم این نظریه دریچ‌ای است به فهم جنبه‌های مهمی از نحوه شکل‌گیری جوامع امروزی و امکان تحولاتی که می‌تواند در چشم‌انداز این جوامع رخ دهد. نویسنده در این کتاب به موضوعات ریشه‌های فرهنگی، خاستگاه آگاهی ملی، ملت‌خواهی رسمی و امپریالیسم، وطن‌دوستی و نژادپرستی، فرشته تاریخ، خاطره و فراموشی و… پرداخته است.

جماعت‌های تصویری
بندیکت اندرسن
ترجمه: محمد محمدی
ناشر: رخداد نو
قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان

دولت فروتن، دولت مدرن

میشل کروزیه در کتار پی‌بر بوردو، آلن تورن و ریمون بودن از جامعه‌شناسان بزرگ فرانسه از نیمه دوم قرن گذشته تاکنون بوده است. کروزیه جامعه‌شناسی است که همانطور که ریمون آرون به جامعه‌شناسی آلمان دل بست و فرانسوی ماند، او نیز به جامعه‌شناسی سازمان‌ها در آمریکا دل بست و فرانسوی ماند. کار او و آرون نستی با سنت الکسی توکویل دارد که کمی کمتر از دو قرن پیش دموکراسی در آمریکا را نوشت ولی دل در گروی دموکراسی فرانسه داشت. کتاب «دولت فروتن، دولت مدرن» در باب دولت است و نقدی است بر دولت بزرگ و همه‌جا حاضر، نقدی بر دولت خودبزرگ‌بین، دولتی که سودای ساختن انسان و جامعه را دارد و نهایتا بازمی‌ماند، زیرا جهان حاضر پیچیده است و در آن انسان‌ها خود مسوول تغییر خودند و به نام جامعه یا هر متافیزیک دیگری هر آنچه بر آنان تحمیل شود، روزی خواسته یا ناخواسته از پا خواهد افتاد. کروزیه البته نقد خود را با تجویز همراه کرده و بخشی از سه بخش کتابش را به بحث در راهبردهایی برای سوق‌دادن دولت از خودبزرگ‌بینی به فروتنی اختصاص داده است. این راهبردها خاص فرانسه هستند ولی امکاناتی مناسب را برای اندیشیدن در راهبردهایی ایرانی به‌منظور خدمتگزارشدن دولت به معنای واقعی از طریق مقایسه پیش‌رو می‌گذارد. کروزیه در این کتاب به‌دنبال بازگشت به واقعیت است: سیاستی فروتن برای دولتی فروتن؛ دولتی در خدمت جامعه‌ای آزادتر، فعال‌تر و غنی‌تر. نویسنده در این کتاب به موضوعات دیگری نیز پرداخته است نظیر فرصت‌های فوت‌شده، بحران مدیریت عمومی، ناممکن‌بودن مدرن‌سازی فرانسوی، دولت و تنظیمات اقتصاد، دولت و تنظیمات اجماع، سیاست فروتن و…

دولت فروتن، دولت مدرن (راهبردهایی برای تغییری دیگر)
میشل کروزیه
ترجمه: مجید وحید
ناشر: رخداد نو
قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان

چگونه لاکان بخوانیم
کتاب «چگونه لاکان بخوانیم» از مجموعه‌ای است که به‌سرور استاری سایمون کریچلی برای آشنایی اولیه با متفکران و نویسندگان بزرگ منتشر شده است و نقطه شروعی برای کندوکاوهای آینده در آثار این متفکران به مخاطبان نشان می‌دهد. این مجموعه مواجهه‌هایی دست‌اول و بی‌واسطه با اندیشه آنها را پیش می‌نهد. هدف ژیزک در این کتاب اثبات این نکته است که امروزه عصر روانکاوی فراسیده. او در این کتاب تاکید دارد اگر امروز ابعاد حقیقی بصیرت‌های فروید نهایتا روشن شده است، این را مدیون چشمان لاکان هستیم، مدیون آنچه او «بازگشت به فروید» می‌نامید. این بازگشت به عین حرف‌های فروید نیست، بلکه بازگشت به هسته‌ای در انقلاب فرویدی است که خودش هم کاملاً از آن آگاهی نداشت. کتاب «چگونه لاکان بخوانیم» به‌جای توضیح‌دادن لاکان از طریق متن گاه‌های تاریخی و نظری او، از خود لاکان برای توضیح مضلات اجتماعی و لیبیدویی ما کمک می‌گیرد. به‌جای اعلام یک قضاوت بی‌طرفانه، کتاب حاضر خوانشی جانبدارانه را بی می‌گیرد – بخشی از نظریه لاکانی این است که هر حقیقتی جزیی است. خود لاکان به‌هنگام خویش فروید، نمونه‌ای از قدرت چنین رهبنات تبعیضی و جزیی‌نگرانه‌ای را به نمایش درمی‌آورد. لاکان بازگشت به فروید را با قرانتی زبان‌شناختی از کل دموستگاه روانکاوی آغاز می‌کند که صهاره آن را در این فرمول که احتمالا مشهورترین تک‌فرمول اوست، می‌بینیم: «ناخودآگاه ساختاری چون زبان دارد.» ژیزک در این کتاب به‌دنبال نشان‌دادن اختلاف و تفاوت میان افکار لاکان با مکاتب فکری مرسوم در روانکاوی و با خود افکار فروید است.

چگونه لاکان بخوانیم
اسلاوی ژیزک
ترجمه: علی بهروزی
ناشر: رخداد نو
قیمت: ۶۴۰۰ تومان

